

NÕUKOGU SOOVITUS,**11. juuli 2017,****milles käsitletakse Ungari 2017. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Ungari 2017. aasta lähenemisprogrammi kohta**

(2017/C 261/16)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 9 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 16. novembril 2016 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2017) algust. Euroopa Ülemkogu kiitis 9.–10. märtsil 2017 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 16. novembril 2016 võttis komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Ungarit ei nimetatud ühena nendest liikmesriikidest, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida.
- (2) 22. veebruaril 2017 avaldati 2017. aasta aruanne Ungari kohta. Selles hinnati Ungari edusamme nõukogu poolt 12. juulil 2016 vastu võetud riigipõhiste soovitude täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitude järelmeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (3) 2. mail 2017 esitas Ungari oma 2017. aasta riikliku reformikava ja 2017. aasta lähenemisprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.
- (4) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi võeti arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on nähtud ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 ⁽³⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

- (5) Ungari suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. Oma 2017. aasta lähenemisprogrammis näeb valitsus ette, et valitsemissektori eelarvepuudujääk halveneb 2016. aasta 1,8 %-lt 2017. ja 2018. aastal 2,4 %-le ning seejärel hakkab see järk-järgult paranema ning jõuab 2021. aastaks 1,2 %-le SKPst. Keskpika perioodi eelarve-eesmärgi – struktuurne puudujääk 1,7 % SKPst kuni 2016. aastani ja 1,5 % SKPst alates 2017. aastast – saavutamist prognoositakse 2020. aastaks. Ümberarvutatud ⁽¹⁾ struktuursest eelarvepositsioonist ilmneb siiski, et keskpika perioodi eelarve-eesmärgi programmi kestuse jooksul saavutada ei suudeta. Lähenemisprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPse järk-järgult vähenema ja langema 2021. aasta lõpuks 61 %-le. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on optimistlik ja see kujutab endast ohtu eelarvepuudujäägi eesmärkide saavutamisele.
- (6) 2017. aasta lähenemisprogramm osutab sellele, et pagulaste erakorralisel sissevoolul ja julgeolekuga seotud meetmetel on 2016. ja 2017. aastal märkimisväärne mõju eelarvele, ning programmis esitatakse piisavad tõendid täiendavate eelarvekulude ulatuse ja olemuse kohta. Komisjoni hinnangul ulatusid pagulaste erakorralise sissevooluga seotud meetmete tõttu lubatud lisakulud 2015. aastal 0,04 %-ni SKPst ning 2016. aastaks ei ole pagulaste sissevooluga seoses lisakulusid lubatud. 2016. aastaks lubati julgeolekuga seotud meetmeteks lisakulusid 0,04 % ulatuses SKPst. 2017. aastal ei ole pagulaste erakorralise sissevooluga seoses lisakulusid oodata. Samas on julgeolekuga seotud meetmete lisakulud hinnanguliselt 0,14 % SKPst. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõike 1 ja artikli 6 lõike 3 sätteid võimaldavad nende lisakuludega arvestada, sest pagulaste sissevool ja suur terrorioht on erakorralised sündmused, nende mõju Ungari riigi rahandusele on märkimisväärne ning jätkusuutlikkust ei seataks ohtu, kui lubatakse ajutist kõrvalekaldumist keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavast kohandamiskavast. Seepärast on 2016. aasta keskpika perioodi eelarve-eesmärgi saavutamiseks nõutavat kohandamismäära vähendatud, et julgeolekuga seotud lisakulusid arvesse võtta. 2017. aasta kohta antakse lõplik hinnang, mis arvestab ka lubatud lisakulusid, 2018. aasta kevadel, võttes aluseks Ungari ametiasutuste poolt esitatavad andmed.
- (7) 12. juulil 2016 esitas nõukogu Ungarile soovituset liikuda 2017. aastal eelarve kohandamisega vähemalt 0,6 % ulatuses SKPst keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas. Lähtuvalt komisjoni 2017. aasta kevadprognoosist eksisteerib oht kalduda sellest nõudest 2017. aastal märkimisväärselt kõrvale.
- (8) Võttes arvesse eelarveolukorda ja eelkõige riigi võlataset, eeldatakse, et 2018. aastal liigub Ungari veelgi lähemale keskpika perioodi eelarve-eesmärgile, milleks on struktuurne puudujääk 1,5 % SKPst. Stabiilsuse ja kasvu pakti raames ühiselt kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksi kohaselt tähendab selline kohandus, et valitsemissektori esmaste netokulude nominaalne kasvumäär ⁽²⁾ ei tohi ületada 2,8 % 2018. aastal. See vastaks struktuursele kohandusele 1,0 % SKPst. Kui poliitikat ei muudeta, on 2018. aastal oht kalduda sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Samal ajal prognoositakse, et Ungari täidab 2017. ja 2018. aastal võlareeglit. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Ungari peab olema valmis võtma alates 2017. aastast stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks täiendavaid meetmeid. Kuid vastavalt määrusele (EÜ) nr 1466/97 tuleks eelarvekavade ja -tulemuste hindamisel tsüklilisi tingimusi silmas pidades arvesse võtta liikmesriigi eelarvetasakaalu. Nagu on märgitud koos käesolevate riigipõhiste soovitusetega avaldatud komisjoni teatises, tuleb 2018. aasta eelarvetulemuste hindamisel eesmärgina nõuetekohaselt arvesse võtta sellise eelarvepoliitika seisundi saavutamist, mis aitab kaasa nii käimasoleva majanduse elavnemise tugevdamisele kui ka Ungari riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamisele. Sellega seoses märgib nõukogu komisjoni kavatsust viia läbi üldine hindamine kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1466/97, eelkõige pidades silmas Ungari tsüklilist olukorda.
- (9) Ungari konkurentsivõimet ja potentsiaalset majanduskasvu takistavad erainvesteeringute nappus ja madal tootlikkus. Ettevõtluskeskkonda ja ettevõtlusinvesteeringuid takistavad eelkõige institutsioonilise suutlikkuse ja valitsemistava nõrkused. Õigus- ja maksukeskkonna sagedased muutused koos sidusrühmade vähesaamise ja tõendus põhise poliitikakujundamisega kujutavad endast üht suurimat takistust ettevõtlusele Ungaris. Teenuste sektori regulatiivsed

⁽¹⁾ Komisjon on teinud struktuurse eelarvepositsiooni ümberarvutuse lähenemisprogrammist saadud teabe põhjal ja ühiselt kokkulepitud meetodikat järgides.

⁽²⁾ Valitsemissektori netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud 4 aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

tõkked kipuvad turudünaamikat piirama ja investeringuid takistama. Piiravad õigusnormid, sealhulgas jaemüügi valdkonnas, piiravad konkurentsi teenuste sektoris ja mõjuvad negatiivselt ärikliimale.

- (10) Ungari kogumaksude suhe SKPse ületab teiste samas piirkonnas asuvate riikide oma oluliselt ja maksusüsteemi kitsaskohad on endiselt lahendamata. Valitsus vähendas 2017. aastal tööandjate sotsiaalmakseid 5 protsendipunkti võrra ja 2018. aastaks on kavandatud veel 2 protsendipunkti suurune langus. Selle meetmega on märkimisväärselt vähendatud madala sissetulekuga töötajate maksukiilu, mis on siiski endiselt kõrge. Endiselt on suur nende madala sissetulekuga töötajate maksukiil, kellel ei ole lapsi, ja see on üks liidu suurimaid. Maksusüsteem on endiselt keeruline. Kuigi 2013. aastast võib täheldada langustrendi, kipuvad sektoripõhised maksud (millest mõned on väga moonutatavad) muutma maksusüsteemi keeruliseks ja vähendama investorite kindlustunnet. Keerukas ja ebakindel maksusüsteem koos suurte nõuete täitmise kulude ja halduskoormusega vähendavad endiselt investorite kindlustunnet Ungaris.
- (11) Vähene institutsiooniline suutlikkus halvendab ärikliimat ja vähendab majanduse kasvupotentsiaali. Hiljutistest täiustustest ja avalike hangete seaduse muudatustest olenemata on avalike hangete läbipaistvuse ja konkureerimise suurendamisel saavutatud vähe edu. Praegune e-hangete strateegia on tugev alustala läbipaistvuse suurendamisel, kuid selle rakendamist ning mõju tõhususele ja läbipaistvusele tuleb veel hinnata. Korruptsioonirisk on suur ja see mõjub negatiivselt ärikliimale ning selle küsimuse käsitlemiseks võetud meetmetest jääb vajaka. Ungari e-riigihangete strateegia rakendamine viibib. See omakorda aeglustab e-riigihangete õigeaegset kasutuselevõttu Ungaris, mis on väga oluline läbipaistvuse ja konkurentsi suurendamiseks.
- (12) Olukord teenuste sektoris, sealhulgas jaemüügisektoris, on Ungaris eriti keeruline. Viimasel aastal on valitsus jätkanud sekkumist varem konkurentsile avatud turgudel ja kehtestanud rangemad nõuded sõltumatute ettevõtjate reisijateveoteenuste kohta. Valitsus ei ole teinud palju selleks, et leevendada teenuste sektori (eeskätt jaemüügi, avalike jäätmeäritlusteenuste, õpikute kirjastamise ja turustamise või mobiilimaksusüsteemide) regulatiivset keskkonda. Jaemüügisektoris puuduvad selged suunised lubade andmiseks 400 m² pinda ületavate uute poodide avamiseks. See vähendab veelgi teenuste sektori läbipaistvust ja prognoositavust. Jätkuvalt esineb regulatiivseid tõkkeid teenuste sektoris, sealhulgas jaemüügi valdkonnas, ja need pidurdavad turu dünaamikat ja mõjuvad negatiivselt investeringutele. Lisaks tekitavad need ebakindlust investorites, eelkõige rahvusvahelistes investorites.
- (13) Ungari konkurentsivõime ja potentsiaalse kasvu toetamiseks keskpikas perspektiivis on kesksel kohal struktuurireformid inimkapitali, iseäranis haridusse ja tervishoidu investeerimise soodustamiseks, ning tööturu toimimise parandamine. Sotsiaalse õigluse suurendamine on samuti kaasavama majanduskasvu saavutamisel ülioluline.
- (14) Põhioskuste õpetamise tulemused on rahvusvaheliste standardite kohaselt kasinad. 2015. aasta OECD rahvusvahelise õpilaste hindamise programmi (PISA) haridussüsteemide test osutab tulemuste märkimisväärsel halvenemisele ning haridustulemuste sõltuvus sotsiaal-majanduslikust taustast on üks liidu suurimaid. Kooli liigi mõju haridustulemustele on väga märkimisväärne. Loodusteaduslike ainete õppetundide vähendamine kutsekeskkoolides alates 2016. aastast võimendab ilmselt veelgi Ungari puudujääke loodusteaduslike oskuste valdkonnas. Haridussüsteemist vara lahkunute osakaal on viimase viie aasta jooksul olnud stabiilne. Eriti suur on see romade hulgas. Ebasoodsas olukorras olevate õpilaste jaotus koolide vahel on ebaühtlane ning roma lapsed käivad üha rohkem roma-enamusega koolides ja klassides. Õpetajakoolituse, alushariduse ja õpitulemuste toetamiseks ning romade varakult haridussüsteemist lahkumise vastu võitlemiseks on kehtestatud meetmed. Kuigi segregatsiooni käsitlemiseks on võetud meetmeid, ei ole need probleemi lahendamiseks piisavalt terviklikud ja süsteemsed. Kolmanda taseme hariduse taotlejate ja selle omandanute arv ei vasta suurenevale nõudlusele kõrge kvalifikatsiooniga tööjõu järele. 2017. aastal vastu võetud kõrgharidusseaduse muudatus võib olukorra veelgi halvemaks muuta.
- (15) Tööturg on viimastel aastatel soodsalt arenenud ja töötus on naasnud kriisieelsele tasemele. Tööhõive jõudis rekordtasemele tänu töökohtade loomisele erasektoris ja ühiskondliku töö programmile, mis kujutab endast üle 200 000 osalisega siiani kõige laiapõhjalisemat aktiivset tööturumeedet. Viimastel aastatel on võetud meetmeid, mille abil minna programmilt üle esmasale tööturule. Programm ei ole siiski piisavalt hästi suunatud ja selle tõhusus

osalejate avatud tööturule taasloomises on endiselt piiratud. Samal ajal on teatavates sektorites tööjõupuudus. Osaliselt liidu vahendite toel tugevdakse muid aktiivseid tööturumeetmeid, kuid tulemuslikuks siirdumiseks esmasle tööturule on tarvis täiendavaid jõupingutusi. Töötute profiili koostamise süsteem toimib, kuid ei ole veel päris tõhus. Soopõhine tööhõivelõhe on viimastel aastatel suurenenud ja vanemluse mõju naiste tööhõivele on üks liidu suurimaid. Osalust tööturul mõjutavad suhteliselt kasinad tervisenäitajad ja ebavõrdne juurdepääs tervishoiuteenustele. Sotsiaalpartnerite osalus poliitika kujundamises on piiratud.

- (16) Mõned vaesuse näitajad on tagasi kriisieelsel tasemel, kuid ületavad liidu keskmist. Roma laste hulgas on vaesus eriti suur, kuigi see väheneb. Märkimisväärne osa töötavaid romasid osaleb ühiskondlikus töös. Nende tõhus loimimine avatud tööturuga on seni olnud piiratud.
- (17) Sotsiaalabi ja töötushüvitiste piisavus ja katvus on vähene. Töötushüvitiste kestus, milleks on kolm kuud, on endiselt liidu kõige lühem ja jääb alla keskmisele töökoha leidmiseks kuluva ajale. 2015. aasta sotsiaalabireformiga ühtlustati hüvitiste süsteem, kuid sellega ei ole tagatud abivajajale ühtset ja minimaalset elatustaset. Omavalitsuste hallatavate hüvitiste puhul on abikõlblikkuse kriteeriumide täitmise ja hüvitiste taseme puhul suur kaalutusõigus, mis tekitab abisaajates ebakindlust. Minimaalne garanteeritud sissetulekuhüvitis on külmutatud madalal tasemel, kuid Ungari ametiasutustel on kavas lähiaastatel sihtotstarbelisi rahalisi hüvitisi järk-järgult suurendada. Kolme rahalist hüvitist suurendati juba 2017. aastal. Täiendavad sihtotstarbelised meetmed aitaksid leevendada kõige ebasoodsamas olukorras olevate rühmade (eriti roma laste) materiaalsel puudust.
- (18) Komisjon on Euroopa poolaasta (2017) raames Ungari majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2017. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2017. aasta lähenemisprogrammi ja 2017. aasta riikliku reformikava ning varasematel aastatel Ungari esitatud soovitude järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Ungari eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada nii liidu üldist majandusjuhtimist.
- (19) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2017. aasta lähenemisprogrammiga tutvunud ja tema arvamus ⁽¹⁾ selle kohta kajastub eelkõige allpool esitatud soovitusel 1,

SOOVITAB Ungaril võtta 2017.–2018. aastal järgmisi meetmeid:

1. Jätkata 2018. aastal kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti ennetusliku osa nõuetega olulist eelarve kohandamist, võttes arvesse vajadust tugevdada majanduse praegust elavnemist ja tagada Ungari riigi rahanduse jätkusuutlikkus.
2. Viia lõpule madala sissetulekuga töötajate maksukiilu vähendamine ja lihtsustada maksustruktuuri, eelkõige vähendades kõige moonutatavamaid sektoripõhiseid makse. Suurendada riigihangete läbipaistvust ja konkurentsi, rakendades laiapõhjalise ja tõhusa e-riigihanke süsteemi ja tugevdades korruptsioonivastase võitluse raamistikku. Suurendada õigusraamistiku prognoositavust, läbipaistvust ja konkurentsi teenuste sektoris, eriti jaemüügi alal.
3. Suunata ühiskondliku töö programmi paremini tööturult eemal olijatele ja pakkuda töötajatele tõhusat abi tööturule siirdumisel, sealhulgas toetades aktiivseid tööturumeetmeid. Võtta meetmeid haridustulemuste parandamiseks ning ebasoodsas olukorras olevate rühmade (eriti romade) osaluse suurendamiseks kaasavas tavahariduses. Suurendada sotsiaalabi piisavust ja katvust ning pikendada töötushüvitise kestust.

Brüssel, 11. juuli 2017

Nõukogu nimel

eesistuja

T. TÕNISTE

⁽¹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 9 lõikele 2.